

Hendrick

p.2

**Binnenkijken in
een iconisch
Haarlems huisje**

p.4

**Schatzoeken
voor onze huizen**

p.6

**Kleuren-
geheimen in
Rotterdam**

p.8

**Op de koffie
bij Hendrick**

Hendrick laat historische huizen
leven, zodat ze behouden
blijven voor de toekomst.

Zomer 2024

Welkom bij Hendrick!

**Een uitnodiging om binnen te komen in de
huizen van Hendrick.**

Reis met ons mee en lees hoe het is om in een huis van Hendrick te wonen of te werken. Leer meer over de kleurentrapjes die in de huizen worden gemaakt voorafgaand aan een restauratie, om de geheimen van de historie van onze woonhuizen te ontrafelen. Zo vonden wij in Huis Serné aan de Groenburgwal in Amsterdam wel meer dan 60 lagen verf op een raamstijl!

De afgelopen maanden openden wij maar liefst twee nieuwe vakantiehuizen: op de Veluwe ons sprookjeshuis De Roode Pan in Hoog Soeren en de Kapelwoning in de tuinen van buitenplaats Beeckesteijn in Driehuis/Velsen-Zuid.

Als ik tijdens een opening alle collega's die aan de huizen hebben gewerkt bij elkaar zie, ben ik trots op de vereniging en de mensen die dit met elkaar voor elkaar krijgen.

Eén daarvan is collega Job de Jong, onderhoudsopzichter, die wat wij zien ook met zijn handen kan maken. Dan begrijp je echt hoe het staat met ons schilderwerk of onze dakgoten.

Aan Job geef ik het stokje door voor het voorwoord van onze volgende Hendrick krant.

Bert Meerstadt,
Algemeen directeur

Koekje gezocht

**Huis Bonck, ons museum- én vakantiehuis in
Hoorn, bestaat dit jaar maar liefst 400 jaar.
En natuurlijk gaan we dat vieren! Dat gaan
we doen met een officieel en origineel Huis
Bonck koekje. We missen alleen nog wel
het perfecte recept.**

Dus, hou je van bakken en van Huis Bonck? Doe dan mee en bedenk een recept voor het enige echte Bonck koekje. Hoe? Dat lees je op pagina 8.

Partner van 'Hendrick de Keyser' voor
bijzondere projecten op het gebied
van cultuur en monumenten

VRIENDENLOTERIJ

-SINDS 1989-
WIN MEER, BELEEF MEER

Binnenkijken in een iconisch Haarlems huisje

Als kind droomde Iris (36) al over wonen in de beroemde Haarlemse huisjes aan het Groot Heiligland. "En nu woon ik er gewoon!"

Iris wist het al op jonge leeftijd. Dat rijtje Haarlemse huisjes, dat was iets bijzonders. 'Ik weet nog dat ik als kind naar het Frans Hals Museum ben geweest, en deze huisjes toen heb onthouden als 'het museum'. Ik was nog heel jong en dacht, die huisjes, met die bomen, dat is het museum. Dat vond ik zo mooi. Pas toen ik hier jaren later weer kwam realiseerde ik me, dit is helemaal niet het museum, dat is aan de overkant! Als kind had ik deze huisjes dus al in de smiezen.'

We zitten in de woonkamer van één van de twaalf iconische Haarlemse trapgevelhuisjes aan het Groot Heiligland. De tuindeuren staan open, de zon schijnt naar binnen, de vogels fluiten, en Iris vertelt 'toen ik hier een paar jaar geleden na een bezoek aan het Frans Hals Museum met mijn moeder naar buiten liep en de huisjes weer zag zei ik nog tegen haar 'je zou hier maar wonen...' Dat is toch bizar? Ik keek naar precies dit huis, en nu woon ik er gewoon!

Dankzij Piet en Kees
Naast haar werk als pedagogisch begeleider op een behandelgroep voor kinderen met een taalontwikkelingsstoornis maakt Iris illustraties en schildert onder de naam PIETenKEES. Vernoemd naar de 80-jarige tweeling Piet en Kees, die altijd tegenover het ouderlijk huis van haar vader in Castricum hebben gewoond. 'Ik dacht altijd als ik ooit een winkeltje start, ga ik 't Piet en Kees noemen. Ik vond 't gewoon zo'n grappig stel, echt heerlijk, nuchtere types.'

Iris maakt werk in opdracht, zoals een serie portretten voor het ministerie van Financiën, of illustraties voor de Hema. 'Maar het leukst vind ik het om vrij

werk te maken. M'n hart ligt echt bij het schilderen van vrouwelijke portretten, dat hoop ik nog heel lang te kunnen doen.' De schilderijen en posters van Iris worden goed verkocht, maar dat ze haar ook aan haar droomhuis zouden helpen, dat had ze niet kunnen bedenken.

'Drie jaar geleden was ik op zoek naar een huisje voor mezelf. Ik dropte overal dat ik op zoek was, wellicht dat iemand iets zou weten. Mijn huidige buurvrouw Femke, die ik kende van haar Instagram account Fika & Fest waar ze regelmatig mooie foto's postte van haar huis, had online een portret bij me gekocht. De print paste op zich prima door de brievenbus, maar ik dacht ik bel toch even aan om hem persoonlijk af te geven. We raakten in gesprek, en toen ik aangaf dat ik op zoek was naar een huisje, zei ze "oh maar hierboven komt wat vrij!" Ik kon het bijna niet geloven, en heb meteen een brief geschreven aan Hendrick de Keyser.'

Perfect match
Het was nog wel even spannend, want bij elk huis dat Hendrick verhuurt, proberen we een zo goed mogelijke match te maken tussen het huis en de huurder. 'Begrijpelijk,' zegt Iris, 'want het is natuurlijk heel anders wonen dan in een nieuwbouwhuis. Dit is echt een oud huis, met enkel glas en een krakende vloer. Ik denk dan ook wel dat een liefde moet hebben voor oude huizen wil je dat allemaal appreciëren. Ik heb bijvoorbeeld geïnvesteerd in lekkere dekens, want ja het is soms best wel koud. Daar kun je moeilijk over doen, maar je kunt ook gewoon wat leuke kleedjes kopen om onder te zitten.'

'Eigenlijk heb ik altijd al gehouden van oude huizen, ik vind het gewoon prachtig. Ook dat 'verzakte glas', dat bobbelige glas, dat vind ik zo mooi. En dat hebben deze huisjes ook. Dat heb ik ook in m'n brief geschreven; ik hou van dat bobbelige glas!'

Na een paar maanden wachten, 'ik had al helemaal op Pinterest m'n droomhuis aangemaakt, alsof ik daar al ging wonen, ik wilde het zo graag!' kwam het goede nieuws, en verhuisde Iris naar de kleine bovenwoning op nummer 81. 'Heel bijzonder dat het allemaal zo ging, dat ik ineens kon gaan wonen in de huisjes die ik altijd al zo bijzonder had gevonden.' Meant to be! 'Ja, zo voelde het echt.'

Onderdeel van de geschiedenis
'Ik was helemaal gelukkig in m'n huisje toen ik anderhalf jaar later m'n vriend ontmoette. Op onze eerste date zei ik 'wat vind je van latten?', want ik dacht ik ga hier nooit meer weg, dit huisje is té leuk!' Gelukkig hoorde ze van buurvrouw Femke dat de bewoners van een paar huizen verderop gingen verhuizen, en inmiddels wonen Iris en haar vriend alweer een jaar samen in hun droomhuis.

De liefde voor oude huizen en architectuur delen ze. 'Als we in een andere stad zijn kijken we de hele tijd omhoog en stoten we elkaar continu aan, "kijk daar, kijk hoe mooi dit is!". Soms zien we een heel mooi, heel oud huis uit bijvoorbeeld 1790, en dan bedenken we dat óns huis toen al bijna 200 jaar bestond. Ik vind het echt bijzonder om te bedenken dat dit huis onderdeel is geweest van het leven van zoveel mensen de afgelopen vier eeuwen. En hoe wij dan weer een minuscule onderdeel zijn van de geschiedenis van dit huis.'

Inspiratie
Ondanks de rijke geschiedenis van het 17de-eeuwse huisje heeft het toch helemaal haar stijl. De kleuren, de vintage vondsten, en natuurlijk haar portretten aan de muur. De kleuren die ze gebruikt in haar werk komen ook terug in de kleuren die ze in het huis heeft gekozen. Het voelt bijna alsof je in haar schilderijen rondloopt. Het zachte lila in de hal, de zalmroze wanden in haar atelier. Alleen de woonkamer bleef wit. 'De woonkamer wilde ik echt een oase van rust houden, zodat de aandacht naar buiten gaat, en naar de ramen, want dat is al zo mooi.'

'Ik word enorm geïnspireerd door dit huis. Die lichtinval in de woonkamer, de zon die door de bomen schijnt en hoe dat dan in huis valt. En überhaupt die straat natuurlijk. Als ik aan kom lopen denk ik, hoe bijzonder dat ik hier mag wonen. En de natuur hierachter is fijn. Ik weet niet, het is iets met die lichtinval, en die ramen, het huis, wat het prachtig maakt. Als ik door het Lijnzaadpoortje naar de tuin loop en m'n fiets onder het afdakje met die mooie dakpannetjes en de klimop zet, maakt me dat elke keer weer blij. Het voelt als een sprookje.'

Frans Hals
Vanuit haar slaapkamer kijkt Iris op het standbeeld van Frans Hals op de gevel van het museum. 'Dat is toch bizar? Dat je uit je raam kijkt terwijl je aan het schilderen bent en dan Frans Hals *himself* toekijkt? Dat is wel enorm inspirerend natuurlijk. Je kunt ook zo even het Frans Hals Museum in lopen, of een ander museum hier in de buurt, en

'Ik vind het echt bijzonder om te bedenken dat dit huis onderdeel is geweest van het leven van zoveel mensen de afgelopen vier eeuwen.'

je doet meteen inspiratie op.' En Iris is niet de enige die geïnspireerd raakt op het Groot Heiligland.

'Ik zat hier een keer op m'n daybed een boek te lezen, toen een paar voorbijgangers echt zo ongegeneerd naar binnen gingen zitten turen. Opeens hoorde ik "O joh d'r ligt iemand!" Hahaha, natuurlijk lig ik hier, dit is gewoon m'n huis! Dachten ze dat ik een acteur was, ingehuurd door het museum.'

Uitien wonen
Intussen zijn we verhuisd naar de tuin, een verborgen groene oase in de binnenstad. 'Ik vind de tuin echt heerlijk. Het is zo rustig, en stil, en al die vogels. Ik kan gewoon vogels spotten in m'n eigen tuin. Boomkruipertjes, ook weleens een specht, vinken, Vlaamse gaaien, winterkoninkjes, er zit van alles hier. Er zitten zelfs uilen! Je ziet ze niet, maar je hoort het mannetje en het vrouwtje die typische uil-geluiden maken naar elkaar.'

Ook boven in haar atelier staat haar verrekijker altijd klaar. 'Daar zit ik dan te werken voor het raam en denk ik ineens, wat is dát? Dan pak ik m'n verrekijker erbij en zie ik daar weer een winterkoninkje dat zich aan het wassen is, of een nestje met van die ieniemienie winterkoninkjes, zo schattig! Dus ja, dit is voor mij echt uitien wonen.'

Iris houdt van elk hoekje van haar huis. 'De tuin is fantastisch, maar ook hier in de woonkamer zit ik heel graag. En op het daybed in de hal, in mijn slaapkamer, ik ben eigenlijk overal heel graag! Zelfs als ik even iets moet pakken op het zoldertje kijk ik toch altijd even naar beneden door het raam in de slaapkamer, naar het oude mannetje op het Frans Hals museum. Dat was ooit een oudemannahuis, en het oude mannetje staat er nog steeds te koekoeleroen.'

Een huis in een huis
Dan wordt onze aandacht getrokken door een klein keramieken huisje in de vensterbank. Het lijkt precies op het huis van Iris. 'Mijn oom Ton is kunstenaar en heeft mij en mijn vriend verrast met dit huisje. Hij had stiekem bij Hendrick de Keyser oude foto's opgevraagd van ons huis en heeft het minutieus nagemaakt van keramiek. Toen we naar zijn expositie kwamen stond het daar opeens. Dat was zo lief. Echt wel een beetje een emotioneel moment ook, we vonden het zo mooi!

'Vanuit haar slaapkamer kijkt Iris op het standbeeld van Frans Hals op de gevel van het museum. 'Dat is toch bijzonder? Dat je uit je raam kijkt terwijl je aan het schilderen bent en dan Frans Hals *himself* toekijkt?'

Binnenkijken
Toen Iris haar eerste Hendrick-huisje huurde kende ze Hendrick de Keyser nog niet en had ze geen idee dat je die bijzondere huisjes zou kunnen huren. 'Er ging een wereld voor me open! En nu zie ik overal die blauwe schildjes. Hé dat is ook Hendrick de Keyser, hé, die ook! En altijd zijn het hele mooie panden.'

'Ik heb veel Hendrick-huizen van de buitenkant bewonderd, en tijdens Open Monumentendag ben ik binnen geweest in Huis Hodshon aan het Spaarne in Haarlem. Prachtig! En ik vind het heerlijk om op de site het huur aanbod te bekijken. Gewoon om even te kijken hoe zo'n huis er van binnen uitziet. En ook de museumhuizen en de vakantiehuizen, zo gaaf zo'n Atelierwoning ergens achter zo'n dijkje op Vlieland. Daar wil ik nog wel een keer naartoe.'

Inmiddels begrijpen wij helemaal waarom Iris nooit meer weg wil uit haar 17de-eeuwse Haarlemse droomhuisje. En voor iedereen die binnenkort naar het Frans Hals Museum gaat en bewonderend bij de huisjes naar binnen gluurdt; het is geen acteur, het is Iris, en ze woont daar gewoon! Wat een geluksvogel.

Wil je meer zien? Volg Iris op Instagram @pietenkees of kijk op pietenkees.com.

De beroemde Haarlemse huisjes aan het Groot Heiligland werden tussen 1608 en 1616 gebouwd als huurwoningen bij het Elisabeths Gasthuis. Het bouwen van huurhuizen was in de 17de eeuw een gebruikelijke vorm van geldbelegging voor gasthuizen. Oorspronkelijk stonden er twintig gelijkvormige huisjes, en was het complex een van de vroegste voorbeelden van seriebouw op grote schaal. In 1906 werden acht huisjes afgebroken. De overgebleven twaalf huisjes met hun karakteristieke trapgevels leveren samen met het Frans Hals Museum - het voormalige oudemannahuis en later weeshuis - een uniek straatbeeld in Haarlem.

Schatzoeken voor onze huizen

Wanneer je binnenkomt in een museumhuis van Hendrick, voel je je meteen thuis. Of het nu in de 17de eeuw is of in de jaren '50, het is alsof de bewoners n t even de deur uit zijn en je een momentje ongestoord kunt rondneuzen in hun huis. De koperen ketel hangt nog in de schouw en de platenspeler staat klaar voor de nieuwste elpee van de Beatles.

Dat gevoel van vanzelfsprekendheid is het doel van Hendrick collega's Aagje Gosliga en Elien Voerman, beide Medewerker Interieurobjecten. Samen met hun team zorgen ze voor alle historische interieurobjecten in ruim 150 huizen van Hendrick. Dat zijn samen meer dan 5000 objecten! Van stoelen tot kroonluchters, behang en tapijten. Waar komen al deze stukken vandaan?

Schatzoeken
Het 'Team Interieurobjecten' van Hendrick probeert altijd om een interieur echt te laten kloppen met het huis en de historie. Soms hebben ze geluk, en zijn er nog originele interieur-objecten in het huis aanwezig. Dan zorgen ze voor specialistische restauratie, registratie, onderhoud en deskundige schoonmaak. Vaker zijn de originele meubelen of bijvoorbeeld tapijten niet meer aanwezig in het huis en

moeten ze op zoek naar dat ene kastje uit 1864, of dat koffiemolentje uit de jaren '50. Een ritje naar IKEA is hier geen optie, dus spuren ze veilingen en antiekwinkels af. Eigenlijk een soort schatzoeken dus. Maar hoe werkt dat precies? We vroegen Aagje en Elien naar de uitdagingen die komen kijken bij het onderhoud van meer dan 150 Hendrick interieurs en natuurlijk of ze nog tips en tricks hebben.

Meerjarenplan
Zoveel historische interieurs bijhouden vergt natuurlijk planning. Zodoende werkt de afdeling interieur op dit moment aan een meerjarenplan voor het onderhoud van de meer dan 150 interieurs in de collectie, waaronder ook historische meubelen. 'Prioriteren is één van de eerste uitdagingen', vertelt Aagje. 'De parels uit onze interieurcollectie krijgen doorgaans de meeste aandacht, denk aan onze museum- en vakantiehuisen. Deze huizen zijn vaak opengesteld voor het publiek en daarmee ook echt ons visitekaartje, ze moeten in topconditie worden gehouden. Maar ook een locatie als Huis van Brienen aan de Herengracht in Amsterdam vraagt veel aandacht vanwege haar bijzondere status als één van de top 100 interieurs van Nederland.'

'Wat ik mooi vind aan wat wij doen is dat we de verbinding zoeken tussen het heden en het verleden.'

Elien: 'Het in stand houden van onze interieurs, de kwaliteit waarborgen die past bij het pand blijft een grote uitdaging. Het is niet zo dat we hele dagen vullen met schatzoeken, goed interieuronderhoud vergt veel planning, overleg en denkwerk.'

Een Keulse pot is nog geen koetsierstoofje
'Wanneer we een nieuw huis geschonken krijgen of verwerven en er geen historische objecten meer in het pand aanwezig zijn, kijken we eerst bij de familie of erfgoedpartners als bijvoorbeeld de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Fries Museum of de Stichting Van Foreest, of er misschien nog originele objecten te leen zijn. Maar soms is dat niet haalbaar vanwege de kwetsbaarheid van de objecten. Dan proberen we zelf objecten te vinden waarmee we het verhaal kunnen vertellen.'

'En die objecten kunnen overal vandaan komen', vertelt Elien. 'Voor de inrichting van een uniek museumhuis kijken we naast de erfgoedpartners ook naar veilingen, antiekwinkels en er wordt ons ook af en toe wat aangeboden. Daar zijn we natuurlijk erg blij mee. Voor onze vakantiehuisen ligt dat anders. Daarvoor zoeken we voorwerpen die tegen een stootje kunnen en dan komt Marktplaats regelmatig van pas.'

Aagje en collega Ren  in Harsta State, Hegebeintum

Aagje: 'We gaan heel gericht op zoek, en bedenken waar we gaan zoeken. Een heel bijzonder 18de-eeuws stoeltje vind je niet zomaar op Marktplaats, maar voor ons nieuwe vakantiehuis De Kapelwoning bijvoorbeeld hebben we daar best veel gevonden. Veel van de spullen van rond 1900, die je vroeger bij je oma vond, worden daar nu verkocht. Denk bijvoorbeeld denken aan Keulse potten, stoofjes en olielampjes. Die hebben we allemaal gebruikt.'

Elien: 'Het gaat ook wel eens andersom, dat we iets geschonken krijgen en denken: 'oh dit past wel heel goed in dat ene huis!' En dan is aan ons de zorg dat het gerestaureerd en onderhouden wordt en op de goede plek komt te staan, want we letten er natuurlijk altijd heel goed op of het object past in de stijl en tijd van het pand.'

Keuzes, keuzes, keuzes
Elien: 'De eerste vraag is eigenlijk: hoort iets echt bij het huis en bij de familie? Is het een ensemble met het interieur? Die categorie wijst zich eigenlijk vanzelf. En voor de overige objecten bepaal je: hoe belangrijk is het voor de geschiedenis van het pand, kunnen we het gebruiken voor de inrichting en zijn er veel restauratiekosten? Soms kan iets heel simpels, zoals een pen, waarvan je weet dat een bepaalde bewoner die gebruikt heeft belangrijker zijn dan bijvoorbeeld een stoel. In het geval van Huis Barnaart in Haarlem kregen we bijvoorbeeld van de familie Leupen een stoofje aangeboden dat van de koetsier meneer Leupen was geweest. Dat is natuurlijk een geweldige toevoeging.'

'De eerste vraag is eigenlijk: hoort iets echt bij het huis en bij de familie? Is het een ensemble met het interieur?'

***De fles met eigen ogen bekijken?**

*Deze fles met eigen ogen bekijken in Huis Van Meerten in Delft? Of andere schatten bewonderen die Aagje en Elien hebben gevonden? Kom dan zeker eens langs in onze museumhuizen. Van een jaren '50 doorzonwoning tot een Jugendstil villa in het groen, in onze 12 museumhuizen verspreid over het hele land is altijd wat te ontdekken. En met een Lid+ pas zijn de museumhuizen ook nog eens gratis te bezoeken. Ook Lid+ worden? Stap gemakkelijk over van Lid naar Lid+ op hendrickdekeyser.nl, of stuur een mailtje naar leden@hendrickdekeyser.nl

Elien in Huis Van Meerten

'Ook nu nog is het historische huis met de trapgevel en karakteristieke ramen een echte blikvanger in de straat.'

Wonen bij Hendrick Toen en nu

Wandel je door een willekeurige stad of dorp in Nederland, dan kun je zomaar een monumentaal huis tegenkomen met een blauw Hendrick schildje op de gevel. Zo ook in het historische centrum van Enkhuizen.

De Noord-Hollandse stad heeft een rijke geschiedenis die teruggaat tot de middeleeuwen. En ook nu nog heeft de stad aan het IJsselmeer die historische charme. Net als het huis aan de Breedstraat 32. Met haar mooie trapgevel en kleine historische ruitjes is het een echte blikvanger in de straat.

Toen
Het huis ligt op een belangrijk punt in de historische binnenstad, vlak bij de plaats waar de twee belangrijkste straten van de stad, de Westerstraat en de Breedstraat, bij elkaar komen.

Op de gevelstenen staan afbeeldingen van schepen in aanbouw. Het ligt dan ook voor de hand dat het huis eigendom was van een scheepsbouwer of een reder.

Ook op de gevelstenen staat de tekst 'Anno 1623', het bouwjaar van de gevel. Maar áchter die mooi versierde trapgevel uit 1623 gaat een nog veel ouder woonhuis schuil.

Door het onderzoeken van het laatgotische hout-skelet van het huis, versierd met houtgesneden 'peerkraalstukken' en rozetten, weten we dat het woonhuis zelf al een eeuw eerder, rond 1530 werd gebouwd. De rijk versierde trapgevel met de uit het metselwerk naar voren springende natuursteenblokjes en kleine gebeeldhouwde klauwstukken werd in 1623 vóór dit oudere huis geplaatst.

In 1919 is het huis toegevoegd aan de collectie van Hendrick de Keyser en 1947 helemaal gerestaureerd.

Het huis is nog een tijdje gebruikt door het Zuiderzeemuseum, maar is inmiddels, net als in de 15de eeuw, weer te huur als woonhuis.

Nu
Ook nu is het historische huis met de trapgevel en karakteristieke ramen een echte blikvanger in de straat. Wanneer je door de robuuste toegangs-poort de hoge historische woonkamer met de

roodgeverfde balken en plavuizen vloer binnenloopt, voel je de historie. Hoe zou het zijn geweest om hier in 1623 te wonen?

Hoe het is om er anno nu te wonen kun je zelf ervaren, want het huis is per direct te huur! Je woont er midden in de geschiedenis van Enkhuizen. Zonder bedstee, maar met twee slaapkamers, een binnentuin en een heerlijke woonkeuken.

Meer weten? Kijk dan op hendrickdekeyser.nl/huren

'Op de gevelstenen staat de tekst 'Anno 1623', het bouwjaar van de gevel.'

Kijk eens omhoog!

Wanneer je door een stad loopt met veel historische huizen, vergeet dan niet af en toe even omhoog te kijken! De gevelstenen op de huizen van Hendrick zijn elke keer weer een verrassing: vaak geestig, soms heel mooi, en af en toe een mysterie. Zoals deze prachtige gevelsteen op de Nieuwebrugsteeg 13 in Amsterdam, het   llereerste pand dat Hendrick de Keyser in 1918 redde van de sloop.

Het huis met de typisch Amsterdamse trapgevel met geblokte bogen boven de vensters en de lijsten en platen van natuursteen, is altijd ongeschonden bewaard gebleven. Dat was dan ook de reden dat dit pand als eerste huis werd aangekocht door de vereniging.

De mannetjes op de gevelsteen zijn druk bezig, maar met wat?

De deels verdwenen tekst onder de afbeelding gaf lange tijd geen duidelijke hint. Totdat restaurateur Wil Abels een bijzondere vondst deed. Bij de restauratie van de steen, mogelijk gemaakt door de Vrienden van de Amsterdamse Gevelstenen, ontdekte hij dat de oorspronkelijke tekst op de steen 'IN DE IONGHE HOEDECRAMER' was. En dat maakt veel duidelijk. Het huis werd namelijk in 1618 gebouwd voor hoedenkoopman Jan Reinerts Coster. Waarschijnlijk een startende ondernemer, want IONGE, jonge, betekent op gevelstenen vaak 'net begonnen'.

Op de steen zie je het atelier van een hoedenmaker, waar de hoedenmakers bezig zijn met het maken zogenaamde 'cloches'. Deze villen

kegels vormden de basis voor de hoeden die in het atelier werden gemaakt. Onder de tafel staan de tonnen voor chemicaliën waarmee het vilt, meestal uit konijnenbont, bewerkt werd om het zacht te maken. De dampen die daarbij vrijkwamen waren overigens niet best voor de gezondheid van de hoedemakers; ze tastten soms de hersenen aan. Vandaar de uitdrukking: 'as mad as a hatter', zo gek als een hoedemaker.

Mysterie opgelost!

Ook een bijzondere gevelsteen ontdekt op een huis van Hendrick? Laat het ons weten via onze socials met [#huizenvanhendrick](https://www.instagram.com/huizenvanhendrick), en wie weet vertellen we er in de volgende krant meer over.

'De deels verdwenen tekst onder de afbeelding gaf lange tijd geen duidelijke hint. Totdat restaurateur Wil Abels een bijzondere vondst deed.'

'Het is heel grappig dat je op zoveel plekken ziet: oh ja, hij heeft weer z'n favoriete kleur gebruikt. Zelfs de vloer van het toilet was rood.'

Kleurengeheimen in Huis Van Raalte in Rotterdam

Aan de rand van de Rotterdamse wijk Hilligersberg, vlak bij het Lage Bergse Bos, staat een bijzondere jaren '60 bungalow. Architect Willem van Tijen (1894-1974), vooral bekend van zijn grootschalige Rotterdamse woningbouwprojecten, ontwierp het vrijstaande woonhuis in 1961 voor de familie Van Raalte, die er ruim 40 jaar met veel plezier woonde.

In 2001 schonk het echtpaar het pand aan Hendrick de Keyser Monumenten, met de wens om het huis weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen. Dhr. Van Raalte sprak altijd met trots over 'zijn' huis en over de architect. Zijn wens om het huis in oude luister te laten herstellen wordt op dit moment in vervulling gebracht tijdens een zorgvuldige restauratie.

Opvallend aan het huis zijn de vele verschillende kleuren en afwerkingen die het interieur door de jaren heen heeft gehad. Voor de restauratie is hier uitgebreid kleurhistorisch onderzoek naar gedaan. Hendrick's architect in opleiding Mathyn Klein houdt zich bezig met deze bijzondere restauratie. Tijd om hem het hemd van het lijf te vragen!

Hoe ga je te werk bij de restauratie van zo'n uniek huis?

Wanneer we beginnen met het plan, inventariseren we eerst de bestaande situatie. Naar aanleiding daarvan ga je onderzoek doen naar bijvoorbeeld de indeling, de gevel, of het interieur. Hierbij is natuurlijk ook van invloed of het pand een woonhuis blijft. In het geval van Huis Van Raalte hebben we ervoor gekozen om het woonhuis terug te brengen naar het jaar van de oplevering in 1961. Dit doen we ook omdat dit de wens was van de oorspronkelijke eigenaar. Dat betekent dat we graag wilden weten welke afwerking het huis toen heeft gehad, met name de door de architect ontworpen kasten, de raamkozijnen en deuren, maar ook interieurfwerkingen van de bewoners. Met die vraag gaat een kleuronderzoeker dan aan de slag. Al deze informatie resulteert in een restauratievisie en daarna een eerste ontwerp. Vervolgens is het aan de restauratie-architect om te kiezen welke kleuren en materialen uiteindelijk worden toegepast.

Hoe werkt zo'n kleuronderzoek?

Als eerste duikt een kleuronderzoeker de archieven in om te kijken naar referenties en informatie over het pand. Wie was de architect en wat heeft hij gemaakt? Wat kunnen we te weten komen over zijn stijl? Wanneer je dat allemaal in kaart hebt gebracht, heb je in ieder geval de hele historische beschrijving en de context van je pand te pakken.

Vervolgens gaat de onderzoeker de oude verflagen blootleggen. De standaardmethode is

om voorzichtig lagen verf weg te krabben en zo een 'kleurtrap' te maken. Je krabt dan laagje voor laagje steeds wat verf weg, tot je de onderste laag hebt gevonden. Zo krijg je vakjes met verschillende kleuren onder elkaar. Alle kleurlagen die je vindt krijgen vervolgens een nummertje en worden soms nog op hun samenstelling in een laboratorium onderzocht. Zo kun je erachter komen in welke tijdperiode elke kleur past.

Een andere methode is om verflagen weg te schuren in een cirkelbeweging, dan krijg je een soort toverbal aan kleuren, met allemaal cirkeltjes met kleuren. Maar de kleurentrap-methode is de methode die we het liefst gebruiken, omdat die het meest nauwkeurig is.

Met behulp van oude familiefoto's konden we achterhalen welke kleuren de meubels vroeger hebben gehad. Willem van Tijen was een architect die veel grijs tinten en kleurnuances gebruikte. Daar voegde hij soms één of meer uitgesproken kleuren aan toe als een soort statement. Dhr. Van Raalte vertelde eens in een interview dat de familie daar maar weinig invloed op kon uitoefenen. Van Tijen was een architect

'Van Tijen was een architect met een sterke mening en deed wat hij wilde. De familie moest zich daar dan ook aan conformeren.'

met een sterke mening en deed wat hij wilde. De familie moest zich daar dan ook aan conformeren. Rood was volgens mij één van zijn favoriete kleuren en dat zie je dan ook heel veel terugkomen. Het is heel grappig dat je op zoveel plekken ziet: oh ja, hij heeft weer z'n favoriete kleur gebruikt. Zelfs de vloer van het toilet was rood. Later heeft de familie veel kleuren en afwerkingen aangepast, maar daar kreeg dhr. Van Raalte later wel spijt van. Daarom is het zo mooi dat we nu de kans krijgen om dit soort dingen terug te draaien.

Wat was de grootste uitdaging in dit project?

De kwaliteit van het pand zit hem echt in de ruimtebeleving en de afwerkingen van de kamers en de nagelvaste meubelen. Je wilt de sfeer en charme van de jaren '60 terugbrengen in het pand, maar een restauratie gaat ook gepaard met het integreren van moderne gemakken zoals een vaatwasser en duurzame verwarming. Ondanks dat je de oorspronkelijke situatie wil terugbrengen is het dus ook belangrijk om te kijken of dat nog wel past in de hedendaagse standaard. Dat was een hele puzzel. Maar dat spanningsveld tussen de historische correctheid van de restauratie en modern wooncomfort vond ik tegelijkertijd een van de leukste dingen van dit project.

Hoe maak je bij dit soort uitdagingen uiteindelijk toch een keuze?

Het is wel heel belangrijk dat je je ontwerpkeuzes kan verantwoorden naar aanleiding van het onderzoek. Maar als er uiteindelijk mensen in gaan wonen is het ook belangrijk dat je denkt aan de moderne woonkwaliteit.

Bij dat soort keuzes is het heel fijn dat je in een team samenwerkt, want de een wil heel zuiver restaureren en de ander kijkt juist of je er comfortabel kunt wonen. Want ja, leven met lelijke afwerkingen en geen plek voor hedendaags comfort, waar is dat goed voor? Dan schiet je je doel een beetje voorbij, denk ik. Het is bij elk pand weer zoeken naar een balans in de keuzes die je moet maken in de restauratie, maar dat is juist wat het allemaal zo interessant maakt.

Het favoriete huis van...

De mensen van Hendrick houden van huizen. Maar welk huis is hun favoriet? We vroegen het Juliette Top, architect en pandopzichter in onder meer Limburg.

Juliette: 'Onze huizen in Limburg zijn natuurlijk allemaal mooi, met name het geheel in het Sint-Martinusstraatje en de Hoekstraat in Tegelen. Twee straten met allemaal Hendrick de Keyser panden. Heel bijzonder om zoveel panden bij elkaar te hebben! Maar dat is natuurlijk een hele straat, niet een enkel pand, dus als ik dan toch moet kiezen ga ik voor een jong monument aan de Henri Dunantstraat 4 in Venlo.

Het huis uit 1967 is ontworpen door de voormalige echtgenoot van de schenker, architect Huub de Bruyn.

Er is heel goed nagedacht over de relatie met de tuin, en binnen in de woning zijn mooie detailleringen te vinden. Zoals de aansluitingen van de kozijnen, de plafonds, én een geheime doorgang naar de tekenkamer.

In het huis ga je echt terug in de tijd qua inrichting en meubilair. En ook het architectenbureau, aan huis gevestigd, is nog helemaal intact. Dat vind ik als architect echt heel mooi om te zien.'

Ook een favoriet Hendrick huis? Laat het ons weten via onze socials met #huizenvanhendrick

'Er is heel goed nagedacht over de relatie met de tuin, en binnen in de woning zijn mooie detailleringen te vinden.'

Erop uit met Hendrick

De Cultuuragenda op onze website staat weer vol activiteiten. Zoals op 23 juli een exclusief bezoek aan Buitenplaats Sparrendaal, een prachtig landhuis midden in de natuur van de Utrechtse Heuvelrug.

Zo behouden we niet alleen onze panden, maar bewaren we ook de historie van het huis door de objecten die zich in de huizen bevinden.

Kom ook een kijkje nemen! Bewonder de tekening, het prachtige huis en de tuin, luister naar de verhalen, en maak na afloop een heerlijke wandeling in de mooie omgeving. Aanmelden kan op hendrickdekeyser.nl

Onze architectuurhistoricus Wouter van Elburg vertelt tijdens het bezoek alles over al het moois dat in het huis én de tuin van dit 18de-eeuwse 'buiten' te zien is. Zoals ook een enorme pentekening van het huis en de tuinen, één van de oudst bewaarde 'vogelvlucht'-tekeningen van Nederland. De tekening lag jarenlang verborgen in de kelder, maar kon met hulp van donateurs na een minutieuze en zeer gedetailleerde restauratie weer ophangen worden waar hij hoort.

Ook bijdragen aan een restauratie?

De pentekening op Buitenplaats Sparrendaal is onthuld tijdens een exclusieve bijeenkomst voor schenkers en betrokkenen. Wilt u ook persoonlijk bijdragen aan een restauratie? Dan is de Bouwmeesterskring wellicht iets voor u!

De Bouwmeesterskring bestaat uit betrokken schenkers, die met hun jaarlijkse financiële bijdrage cruciale steun geven aan een restauratie.

Zoals ook mevrouw Rini Stigter-Aerden; 'Als ik alleen al naar mijn eigen stad Amsterdam kijk, heeft Hendrick de Keyser natuurlijk de meest fantastische panden in bezit en onderhoudt deze goed. Dat is een enorme verantwoordelijkheid. Ik vind het belangrijk dat deze panden blijven bestaan, want een stad kan alleen maar leven als het verleden ook leeft. Zonder verleden geen heden.'

'De term Bouwmeester dekt helemaal de lading; je bouwt aan iets mee. Ik ben blij dat er zoveel behouden blijft en hoop nog lang mijn steen te kunnen blijven bijdragen.'

Ook Bouwmeester worden? Meld u dan aan voor voor een Bouwmeesters informatiebijeenkomst, die we een aantal keer per jaar organiseren.

De Amsterdamse stadssteenhouwer Hendrick de Keyser, onze naamgever, was één van de belangrijkste bouwmeesters en beeldhouwers van het begin van de 17de eeuw. Zijn meest beroemde werk is de Westerkerk in Amsterdam, met de beroemde Westertoren. Maar hij ontwierp en bouwde bijvoorbeeld ook het stadhuis van Delft, het Erasmusbeeld in Rotterdam, en het praalgraf van Willem van Oranje in Delft.

Op de koffie

Niet alle huizen van Hendrick zijn zomaar te bezoeken. Maar soms kun je er wel op de koffie. Zoals bij Café 't Papeneiland, beroemd om de appeltaart, in de Amsterdamse Jordaan.

Het is een gezellige boel op het zonnige terras op de hoek van de Brouwers- en de Prinsengracht. Ook binnen hangt een vrolijke sfeer. Babs Bruns (49) en haar neef Janne (30) rennen rond met volle dienbladen. Babs vertelt 'alles wat je hier ziet is al heel oud en hangt al jaren aan de muur. Het is een echt familiebedrijf, dus veel van wat er hangt is altijd gebleven.'

Het café is al bijna 60 jaar in handen van de familie Netel. Dat begon met de opa en oma van Janne, Tiel Netel sr. en zijn vrouw Hennie, en inmiddels heeft Tiel jr. het stokje overgenomen.

Beroemd zijn ze om hun appeltaart. 'Die bakken we hier beneden zelf, naar het recept van Janne's oma Hennie' zegt Babs, terwijl ze wijst naar een foto boven de bar. 'Kijk, daar hangt ze!'

En inderdaad, daar hangt oma Hennie, trots midden in haar café met de Delfts blauwe tegeltjes, de muren vol oude pentekeningen en schilderijen, de prachtige porseleinen biertap en de indrukwekkende oude turfkachel, de enige verwarming in het café, waar iedereen in de winter omheen zit. 'Wie zijn dorst met water lest, moet men mijden als de pest' staat in sierlijke letters op een balk geschreven. En 'Alle dagen dronken is ook een geregeld leven'.

Als kind kwam Janne al regelmatig in het café van zijn opa en oma. Hij wijst naar de verdieping boven de bar, 'ze woonden hierboven, dus als ik vroeger naar m'n opa en oma ging, ging ik al gewoon hierheen. Via die spiegel daar boven 't raam kon m'n opa dan vanaf boven zien hoe het met mijn oma beneden achter de bar ging.'

Waar vroeger Janne's opa en oma woonden, zit nu Boudewijn (73) aan de appeltaart. 'We zijn 44 jaar geleden naar Canada verhuisd' zegt hij terwijl hij de enorme dot slagroom oplepelt 'maar elke keer als we familie in Nederland bezoeken komen we hier terug voor de appeltaart!'

'We hebben heel veel vaste klanten' vertelt Babs. 'Toeristen, maar ook mensen uit de buurt die hier al jaren komen, soms al vanaf de geboorte. En dan komen hun kinderen daarna ook weer. Soms zitten er gewoon drie generaties aan één tafel. Dat vind ik het mooiste van alles. En dat is ook wat het zo mooi maakt om hier te werken; de mensen.'

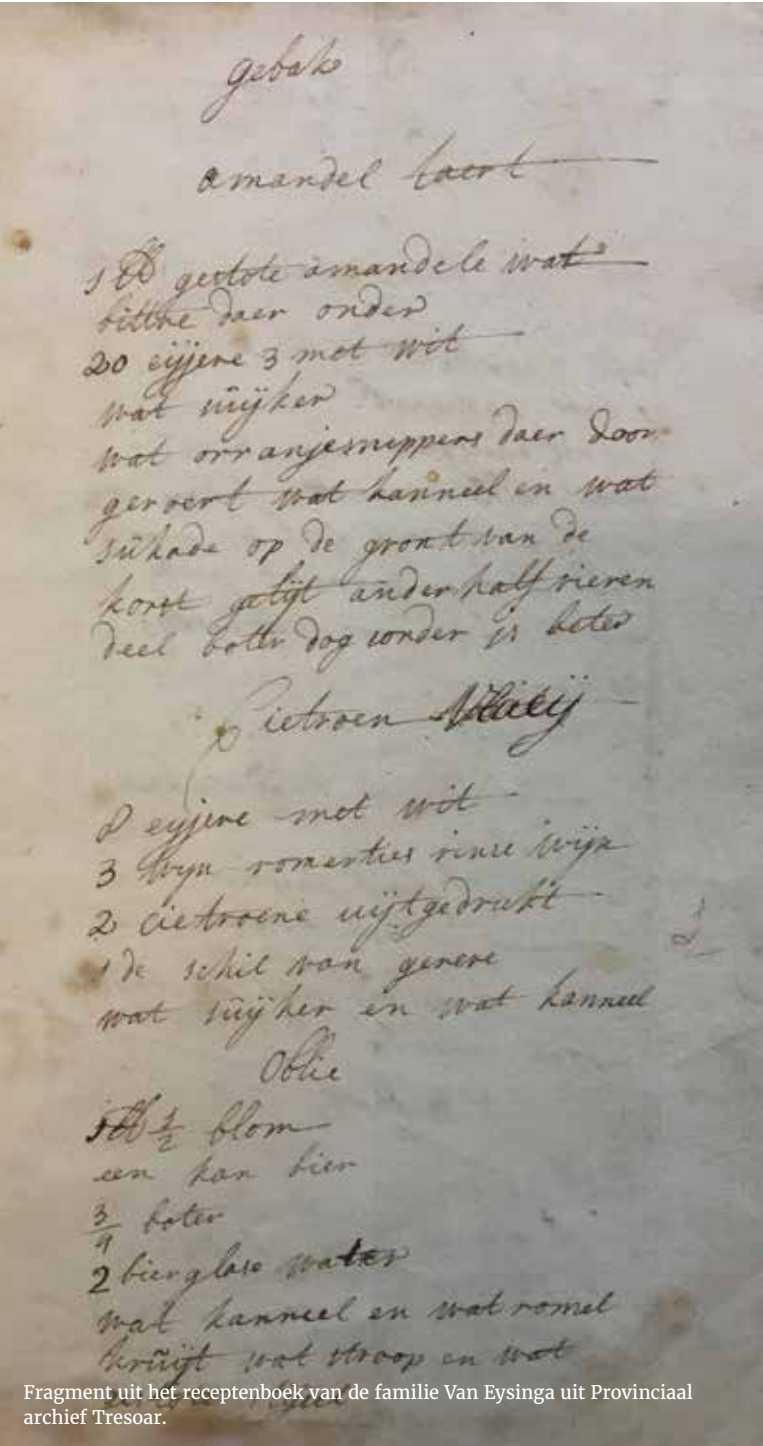
Bekende gasten weten het café ook te vinden. 'Ja' zegt Babs 'Bill Clinton is hier geweest, maar ach, dat vinden we eigenlijk niet heel bijzonder'. 'En Channing Tatum heeft hier een keer wat besteld' vult Janne lachend aan. 'Toen stonden er buiten allemaal jonge meiden te kijken, maar Babs herkende hem niet!'

Ook op de koffie bij Hendrick? Dat kan door heel Nederland! Bijvoorbeeld bij Café De Tijd in Dordrecht, Auberge de Campveerse Toren in Veere, Restaurant d'Oude Waegh in Hoorn, Restaurant Karel V in Goes, of bij Het Wapen van Linschoten in Linschoten.

'Soms zitten er gewoon drie generaties aan één tafel. Dat vind ik het mooiste van alles. En dat is ook wat het zo mooi maakt om hier te werken; de mensen.'

Fragment uit het receptenboek van de familie Van Eysinga uit Provinciaal archief Tresoar.

'De versgebakken kniepertjes in Villa Rams Woerthe zijn fantastisch.'

Heel Hendrick bakt

Iedereen die weleens in de museumhuizen van Hendrick is geweest weet het; je mag altijd even aanschuiven voor een kop thee mét een koekje.

De versgebakken kniepertjes in Villa Rams Woerthe zijn fantastisch, in Huis Van Ravesteyn worden de favoriete kaaskoekjes van de architect gebakken en in Huis Van Eysinga komen regelmatig historische Friese klassiekers als Oranjeboek of Fryske Duumkes uit de oven.

In onze huizen werd natuurlijk altijd al gebakken. Vaak nog op open vuur, of in een hypermoderne jaren '50 gasoven. Soms hebben we geluk, en vinden we oude handgeschreven recepten of kookboeken met aantekeningen in de marge terug. Ze geven ons niet alleen een kijkje in de keuken, maar ook in het leven van toen.

Monique Passchier, vrijwilliger in Huis Van Eysinga, is een tijdje terug in een aantal recepten gedoken uit het familiearchief van de Van Eysinga's. Ze heeft de oude teksten ontcijferd en samen met een culinair historica geprobeerd uit te vogelen welke ingrediënten precies werden beschreven.

Opvallend is dat de recepten niet altijd volledig zijn. Vaak werd alleen het bijzondere genoteerd, omdat het reguliere, zoals de bereidingswijze, wel bekend moest zijn onder de koks. Dat maakt het bakken van de taarten, pudding en koekjes anno nu vaak wel een uitdaging. Want hoeveel is 'zoetemelk terwaarde van 12 duijte'?

Voor wie toch een poging wil wagen, volgen hier de recepten voor 'obli' en 'een pudding om te bakken':

- Obli**
- ½ bloem
 - een kan bier
 - ¾ boter
 - 2 bierglazen water
 - wat kaneel, wat 'romelkruit', wat stroop en wat gestote (gemalen) stijfsel.

- Een pudding om te bakken**
- 8 beschuiten
 - 1 pint bloem
 - wat gist
 - 6 eieren
 - ¼ pijnboompitten
 - een kommetje boter

Koekje gezocht

Al sinds 1624 staat Huis Bonck trots aan de kade van de historische haven van Hoorn. Dit jaar bestaat het huis dus precies 400 jaar! Hoog tijd voor een officieel en origineel Huis Bonck koekje.

Omdat we hier geen oude familierecepten hebben teruggevonden, zijn we op zoek naar het perfecte recept voor een typisch Bonck koekje. Een Bonckje, een Boncketletter, verzin 't maar!

Dus, hou je van bakken en van Bonck? Help dan mee met onze zoektocht:

- Bedenk een recept voor een nieuw koekje, speciaal voor Huis Bonck. Denk aan een 17de-eeuws recept uit West-Friesland of Noord-Holland, en niet al te ingewikkeld.
- Deel het recept via communicatie@hendrickdekeyser.nl
- Kom in het weekend van 23-25 augustus naar Huis Bonck om het winnende koekje voor het eerst te proeven.

We kijken nu al uit naar het jureren!

**HENDRICK DE KEYSER
MONUMENTEN**

Deze krant wordt duurzaam geproduceerd en alle gebruikte materialen zijn volledig recyclebaar.

**Huis Bartolotti
Herengracht 172
1016 BP Amsterdam**

**020 – 5210630
leden@hendrickdekeyser.nl
www.hendrickdekeyser.nl**